

točka oblikovana znanstvenim praksama, institucionalnim interesima i političkim prioritetima, hrvatska se obala može promatrati kao višeslojno polje u kojem se isprepliću imperijalne upravne strukture, pomorska ekonomija, kartografska tradicija i suvremeni klimatski diskursi. Trebalo bi istražiti u kojoj je mjeri u ranome novom vijeku, hrvatska jadranska obala bila uključena u mjerenja Mletačke Republike i Habsburške Monarhije. Za izradu karte te planova, a kasnije i katastarskih izmjera u Istri i Dalmaciji morala se bilježiti obalna konfiguracija sa implicitnom referentnom razinom mora. U tom bi kontekstu, »razina mora« funkcionirala kao instrument državne racionalizacije prostora, u skladu s Hardenbergovim tumačenjem standarda visine kao infrastrukture znanja. Posebno je zanimljiv habsburški katastarski projekt iz 19. stoljeća, u kojem se standardizacija visina i koordinatnih sustava oslanjala na definirane referentne točke povezane s razinom mora. U hrvatskim zemljama, uključujući primorski i nizinski prostor razina mora posredno je postala temelj za geodetsko ujednačavanje teritorija, što je omogućilo usporedivost podataka. U Hardenbergovim terminima, riječ je o procesu u kojem se lokalne hidrografske realnosti prevode u apstraktni, standardizirani vertikalni poredak.

Ovakva primjena koncepta razine mora kao povijesne konstrukcije otvara prostor za novu interpretaciju razvoja jadranskih luka poput Rijeke, Senja, Zadra, Šibenika, Splita ili Dubrovnika. Regulacije obala, izgradnja lukobrana, nasipavanje i niveliranje terena pretpostavljali su određenu »normalnu« razinu mora, koja je bila rezultat tehničkih mjerenja, ali i institucionalnih odluka. Analiza tih procesa može pokazati kako su lokalne zajednice, pomorske vlasti i državne administracije pregovarale između prirodnih dinamika (plima, oseka, valovi, sedimentacija) i zahtjeva trgovine, obrane i urbanog rasta.

Od druge polovice 20. stoljeća, hrvatski prostor ulazi u globalni sustav modernijih mjerenja razine mora. Postavljanje mareografa u jadranskim lukama te uključivanje u međunarodne znanstvene mreže omogućuje da se promjene razine Jadranskoga mora interpretiraju u širem kontekstu. Primjena Hardenbergova koncepta u ovom slučaju podrazumijeva kritičko razmatranje odnosa između globalnih prosjeka i lokalnih varijacija jer je jadranska razina mora oblikovana specifičnim oceanografskim uvjetima (zatvoreni bazen, cirkulacija, sezonalnost), koji mogu odstupati od globalnih trendova, ali se u javnom i političkom diskursu često predstavljaju kroz jedinstvenu metriku. Za hrvatsku povijest okoliša ovaj pristup omogućuje pomak od deskriptivnog bilježenja obalnih promjena prema analizi znanja, institucija i tehnologija koje te promjene čine vidljivima i politički relevantnima. Razina mora tako postaje ne samo indikator klimatskog rizika, nego i povijesni akter u oblikovanju prostornog planiranja, zakonodavstva o pomorskom dobru, upravljanja obalnim pojasom i javne percepcije ugroženosti. Primjena Hardenbergova pristupa bi otvorila mogućnost da se povijest Jadrana interpretira kao povijest standardizacije prirode, u kojoj se more ne mjere samo radi spoznaje, nego i radi upravljanja i kontrole, a u konačnici i kao dio prostornog i političkog upravljanja.

Hrvoje PETRIĆ

DOBAJA, DUNJA (UR.). SUŠE V ZGODOVINI IN NJIHOV VPLIV NA OKOLJE, DRUŽBO IN PREBIVALSTVO. LJUBLJANA: INŠTITUT ZA NOVEJŠO ZGODOVINO, 2025. (ZBIRKA VPOGLEDI, ISSN 2350-5656; 28). ISBN 978-961-7104-43-1.

Monografija, odnosno zbornik radova, *Suše v zgodovini in njihov vpliv na okolje, družbo in prebivalstvo*, urednice dr. Dunje Dobaja (Ljubljana, 2025), predstavlja interdisciplinarni spoj radova koji problematiku suše razmatraju kroz povijesne, meteorološke, hidrolološke, infrastrukturne i društvene perspektive, s naglaskom na slovenski prostor u širem srednjoeuropskom kontekstu. Publikacija se tematski pozicionira na sjecištu povijesti okoliša, povijesti znanosti i tehnologije te suvremenih društvenih studija o percepciji i upravljanju okolišnim rizicima.

Zbornik polazi od razumijevanja suše kao kompleksnog, postupno razvijajućeg hidrometeorološkog i društvenog fenomena, čije se značenje i posljedice proizvode u međuodnosu prirodnih procesa,

institucionalnih praksi i javnih percepcija. Takav okvir, koji povezuje povijesne izvore i historiografsku analizu društvenih odgovora.

Struktura zbornika obuhvaća dvanaest autorskih priloga koji kronološki i tematski prate razvoj znanja o sušama od srednjovjekovnih i ranonovovjekovnih izvora do suvremenih znanstvenih i društvenih interpretacija. Povijesni doprinosi, poput rada Ivana Smiljanića o glađu kao znaku klimatskih anomalija u srednjoj Europi te studije Filipa Čučeka o sušama na području donje Štajerske na prijelazu iz 19. u 20. stoljeće, oslanjaju se na raznolike arhivske i tiskane izvore te uvjerljivo povezuju klimatske ekstreme s gospodarskim i demografskim posljedicama. Time se suša interpretira Značajan segment monografije posvećen je razvoju meteoroloških i hidrololoških znanja te infrastrukture. Prilog Nataše Hening Miščič o vremenskim opažanjima i prikupljanju meteoroloških podataka u Ljubljani u drugoj polovici 19. stoljeća pruža vrijedan uvid u institucionalizaciju znanstvenog promatranja klime, dok rad Sare Šifrar Krajnik o izgradnji hidroenergetske infrastrukture u Kranjskoj između 1900. i 1918. godine pokazuje kako je upravljanje vodnim resursima bilo izravno povezano s percepcijom rizika od suše i potrebama modernizacije. Interdisciplinarnu dimenziju dodatno naglašavaju prilozi koji se bave suvremenim razdobljem, posebice radovi o suši u Sloveniji 1950. godine te o sušama osamdesetih godina 20. stoljeća, koji povezuju povijesnu analizu s klimatskim podacima i društvenim reakcijama. Završni tekst o samoučinkovitosti i percepciji suše među odraslim stanovništvom predstavlja metodološki iskorak prema društvenim znanostima, otvarajući prostor za raspravu o javnoj svijesti, institucionalnoj komunikaciji i prilagodbenim strategijama u kontekstu klimatskih promjena.

Ova monografija predstavlja važan doprinos razvoju povijesti okoliša i interdisciplinarnih studija suše u srednjoeuropskom prostoru. Njezina snaga leži u kombinaciji povijesne dubine, znanstvene preciznosti i društvene relevantnosti, čineći je vrijednim štivom za povjesničare, klimatologe, hidrologe, ali i istraživače javnih politika i upravljanja okolišnim rizicima. Zbornik uspješno pokazuje kako se suša može razumjeti kao dugotrajni povijesni proces koji povezuje prirodne dinamike s kulturnim obrascima.

Posebno je zanimljiv koncept materijalnih »obilježja suše«, razvijen u prilogu o kamenima gladi (Hungersteine), koji su u srednjoeuropskom prostoru funkcionirali kao hidrološki, memorijalni i društveni markeri ekstremnih sušnih epizoda. Iako je fenomen dokumentiran prvenstveno u njemačkom, češkom i austrijskom prostoru, njegova eventualan buduća metodološka primjena na Hrvatsku otvara mogućnost reinterpretacije sličnih praksi obilježavanja okolišnih ekstrema u Srednjoj Europi. U riječnim sustavima Drave, Save i Dunava, kao i u jadranskom priobalju, moguće je istraživati lokalne oblike materijalnog pamćenja suše na primjeru zavjetnih natpisa, kapelica ili arhivskih zapisa o »godinama gladi« koje su povezivale hidrološke ekstreme s društvenom krizom. Time bi se suša mogla analizirati ne samo kao prirodni događaj, nego i kao kulturni.

U tematici koja obrađuje 20. stoljeće, osobito u razdoblju socijalističke modernizacije, okvir zbornika potiče analizu suše u kontekstu velikih infrastrukturnih zahvata: hidroenergetskih sustava, akumulacija i regionalnih vodovoda. Suša se tada sve češće definira kao razvojni i sigurnosni problem, čime se naglašava uloga države i stručnih institucija u upravljanju vodnim resursima. Takva perspektiva omogućuje komparativnu analizu između slovenskih i hrvatskih primjera u izgradnji hidroenergetske infrastrukture i reakcija lokalnih zajednica na njih, osobito uz Dravu i Muru.

Hrvoje PETRIĆ

2025 ESEH CONFERENCE IN UPPSALA, SWEDEN (18.-22. AUGUST 2025) - IMPRESSIONS

Somehow ESEH conferences manage to shock me every time. Maybe I am too much used to small, specialized conferences and workshops, meetings with small circle of (same) people from the same research field, that I simply forget how it is to experience these global gatherings. With over 611 onsite participants and over 100 online participants from different continents, not to mention all the listeners

Economic- and Ecohistory

Ekonomska i ekohistorija

Journal for Economic History and Environmental History

Časopis za gospodarsku povijest i povijest okoliša

Topic / Tema broja

Environmental Histories of Southern Central
Europe: State of the Field Perspectives
(Hungary, Croatia and Slovenia)

*Povijesti okoliša južnog dijela srednje Europe: Pregledi stanja
istraživanja (Mađarska, Hrvatska i Slovenija)*

Volume XXI / Number 21

Zagreb – Samobor 2025

ISSN 1845-5867

UDK 33 + 9 + 504.3

Publishers / Nakladnici:

Društvo za hrvatsku ekonomsku povijest i ekohistoriju
Society for Croatian Economic History and Environmental History
Ivana Lučića 3, HR – 10000 Zagreb
sites.google.com/site/ekoekohist/

Izdavačka kuća Meridijani
p.p. 132, 10430 Samobor
tel.: 01/33-62-367, faks: 01/33-60-321
e-mail: meridijani@meridijani.com
www.meridijani.com

Co-publisher / Sunakladnik: Ekohistorijski laboratorij Centra za inovativne studije Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu Ivana Lučića 3, 10000 Zagreb, Hrvatska www.ffzg.unizg.hr; <http://ckhis.ffzg.unizg.hr/>

Editor-in-chief / Glavni i odgovorni urednik:
Hrvoje Petrić

Guest Co-Editor / Gost su-urednik:
Žiga Zwitter

Editorial Staff / Uredništvo:

Željko Holjevac, Mira Kolar-Dimitrijević, Dubravka Mlinarić, Nenad Moačanin, Hrvoje Petrić, Drago Roksandić, Mirela Slukan Altić, Ivica Šute, Žiga Zwitter

International Editorial Board / Međunarodno uredničko vijeće:

Drago Roksandić – president/predsjednik (*Zagreb*), Daniel Barić (*Sorbonne-Paris, Francuska*), Marija Benić Penava (*Dubrovnik*), Slaven Bertoša (*Pula*), Zrinka Blažević (*Zagreb*), Tatjana Buklijaš (*Auckland, New Zealand*), Ljiljana Dobrovšak (*Zagreb*), Goran Đurđević, Josip Faričić (*Zadar*), Borna Fürst Bjeliš (*Zagreb*), Boris Golec (*Ljubljana, Slovenija*), Hrvoje Gračanin (*Zagreb*), Paul Hirt (*Tempe, SAD*), Andrej Hozjan (*Maribor, Slovenija*), Egidio Ivetić (*Padova, Italija*), Silvije Jerčinović (*Križevci*), Isao Koshimura (*Tokio, Japan*), Marino Manin (*Zagreb*), Christof Mauch (*München, Njemačka*), Kristina Milković (*Zagreb*), Ivan Mirnik (*Zagreb*), Mirjana Morosini Dominick (*Washington D.C., SAD*), Géza Pálffy (*Budimpešta, Mađarska*), Daniel Patafta (*Zagreb*), Hrvoje Petrić (*Zagreb*), Lajos Rácz (*Szeged, Mađarska*), Gordan Ravančić (*Zagreb*), Marko Šarić (*Zagreb*), Mladen Tomorad (*Zagreb*), Milan Vrbanus (*Slavonski Brod, Zagreb*), Frank Zelko (*Honolulu, SAD*), Žiga Zwitter (*Ljubljana, Slovenija*) Zlata Živaković Kerže (*Osijek*), Matija Zorn (*Ljubljana*), Ivana Žebec Šilj (*Zagreb*)

Article's UDC markups / UDK oznake članaka:
Ivica Zvonar

Layout / Prijelom:
Saša Bogadi

Journal directors / Za nakladnike:
Petra Somek, Hrvoje Petrić, Domagoj Tončinić

ISSN 1849-0190 (Online) ISSN 1845-5867 (Tisak)

Print by / Tisak:
Bogadigrafika, Koprivnica 2025.

Mailing addresses / Adresa uredništva:

Hrvoje Petrić (editor/urednik)
Odsjek za povijest, Filozofski fakultet
Ivana Lučića 3, HR-10000 Zagreb
e-mail: hrvoje.petric@ffzg.hr
ili Vinka Vošickog 5, HR-48000 Koprivnica

Cover / Na naslovnici:

Plan for reinforcing the banks of the Savinja in the district of Novo Celje, 1832.

Ekonomsku i ekohistoriju referiraju:

CAB Abstracts
HISTORICAL ABSTRACTS, ABC CLIO Library, Santa Barbara, California, USA
AMERICA: HISTORY AND LIFE, Washington, USA
JOURNAL OF ECONOMIC LITERATURE (JEL), Pittsburgh, USA
CENTRAL AND EASTERN ONLINE LIBRARY, Frankfurt am Main, Deutschland
ECONLIT – AMERICAN ECONOMIC ASSOCIATION, Nashville, USA